

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษากระบวนการพัฒนาจิตของผู้ประกอบการไทยจำนวน 8 กรณีศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ว่าด้วย “จิต” และ “ความสุข” ให้กับสังคมไทย และเปิดพื้นที่ให้กับ การพัฒนาจิตในการพัฒนาสังคมไทยต่อไป งานวิจัยนี้เริ่มต้นจากคำถามวิจัยว่า ผู้ประกอบการ ไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาจิตอย่างไร การพัฒนาจิตดังกล่าวต้องพบกับข้อจำกัดและอุปสรรค อะไรบ้าง มีทางออกที่เป็นไปได้ต่อข้อจำกัดและอุปสรรคเหล่านั้นอย่างไร และมีปัจจัยเกื้อกูล อะไรบ้างที่ช่วยให้ยังคงรักษาการพัฒนาจิตเช่นนั้นอย่างต่อเนื่อง การศึกษามีลักษณะพหุวิธีวิทยา บัณฑิตการ โดย มี 4 วิทยาการในการสืบค้นหลักฐานและข้อมูล 1. จิตวิทยาพัฒนาการ-ประกอบ สร้าง 2. วัฒนธรรมวิทยาพัฒนาการ-ประกอบสร้าง 3. สังคมวิทยานิเวศน์วิวัฒนาการ 4. ปรัชญาการณ วิทยา 1-2-3 เมื่อได้วิเคราะห์หลักฐานและข้อมูลตามวิธีวิทยาของแต่ละวิทยาการอย่างครบถ้วน จึงนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาประกอบกันภายใต้กรอบบัณฑิตการ เพื่อสร้างเป็น “แผนที่ บัณฑิตการ” ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลเชิงปรัชญาการณของการพัฒนาจิต และโครงสร้างจิต โครงสร้างวัฒนธรรมขององค์กร และโครงสร้างสังคมไทย เข้าด้วยเพื่อนำมาซึ่งประเด็น การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาจิตท่ามกลางแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อม

จากข้อเรียกร้องของยุคสมัยใหม่ที่มีต่อกระบวนการพัฒนาจิตสองแนวคือ แนวศาสนากับแนวสมัยใหม่ ผลการวิจัยพบว่า มีเพียง 3 ใน 8 กรณีศึกษาเท่านั้นที่มีกระบวนการพัฒนาจิต แนวสมัยใหม่ ในขณะที่อีก 5 ใน 8 กรณีศึกษามีกระบวนการพัฒนาจิตแนวศาสนา และจาก ข้อเรียกร้องของยุคสมัยใหม่ที่ต้องการให้เกิดความสมดุลระหว่างกระบวนการพัฒนาจิตกับวัตถุ ผลการวิจัยพบว่า มีเพียง 2 ใน 8 กรณีศึกษาเท่านั้นที่มีกระบวนการพัฒนาจิตสมดุลกับ กระบวนการพัฒนาวัตถุ และเมื่อนำข้อเรียกร้องทั้งสองประการมาเทียบพร้อมกัน พบว่ามีเพียง 1 ใน 8 กรณีศึกษาเท่านั้นที่สามารถตอบสนองข้อเรียกร้องทั้งสองข้อ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ยุคสมัยใหม่ เปิดพื้นที่ให้กับการพัฒนาจิตน้อยมาก ในขณะที่เมื่อเปลี่ยนมาเป็นยุคหลังสมัยใหม่ จะพบว่า กระบวนการพัฒนาจิตทั้งสองแนวต่างได้รับการยอมรับในยุคหลังสมัยใหม่ บนพื้นฐานของ ความเหมาะสมพอดีกับบริบททางวัฒนธรรม และโครงสร้างสังคม หรือที่เรียกรวมกันว่า “สิ่งแวดล้อมสัปปายะ” ผลการวิจัยพบว่า มี 6 ใน 8 กรณีศึกษาที่มีกระบวนการพัฒนาจิต ที่เหมาะสมกับสังคมและ/หรือบริบททางวัฒนธรรม ในขณะที่มีเพียง 2 ใน 8 กรณีศึกษาที่มี กระบวนการพัฒนาจิตที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและ/หรือบริบททางวัฒนธรรม